

Studeren met Open Bijbel

Bijbelstudie sectie voor de wat meer gevorderde Bijbellezer

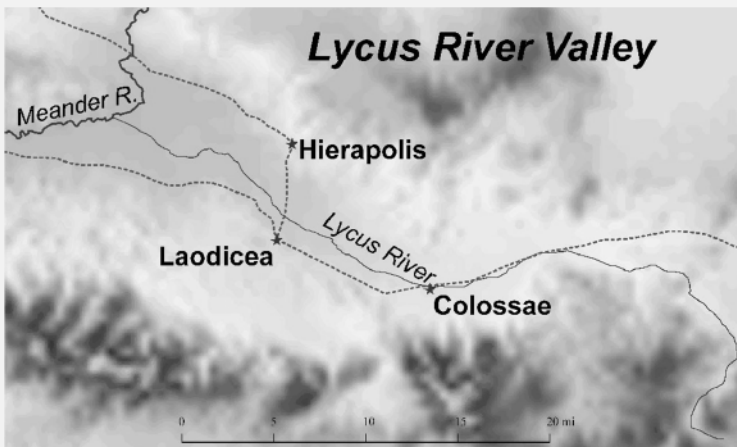
De brief aan de Kolossenzen

1. Inleiding

De stad Kolosse

Kolosse was een Frygische stad aan de rivier de Lycus. De hoofdweg van Efeze naar de rivier de Eufraat liep door het dal van de Lycus, en door Kolosse. Het was eens een welvarende stad, waar veel mensen woonden. In de eerste eeuw voor Chr. nam het belang van de stad echter af, mede door de groei van de naburige steden Laodicea en Hiërapolis, in hetzelfde dal. In de tijd van Paulus woonden hier Frygiërs en Grieken. De Seleucische koning Antiochus de Grote, die regeerde van het eind van de derde tot het begin van de tweede eeuw voor Chr., bracht 2000 Joodse families uit Mesopotamië en Babylonië over naar Lydië en Frygië. Hij beschouwde hen als meer loyale burgers dan de opstandige Lydiërs en Frygiërs. In Handelingen 2:10 worden Frygische Joden vermeld, die in Jeruzalem het Pinksterfeest vierden.

Het gebied waarin de genoemde drie steden lagen, behoorde tot het koninkrijk Pergamum, dat in 133 v. Chr. door de Romeinen tot de provincie Asia gemaakt werd. Tot zeven steden in Asia, waaronder Pergamum en Laodicea, richtte Jezus Zich in zijn openbaring aan Johannes.

Paulus' prediking in Asia

Paulus had al eerder in Asia willen prediken, maar Christus wilde dat hij eerst naar Macedonië en Achaje ging (Hand 16:6-10). Asia maakte daarom pas kennis met het christelijk geloof, toen Paulus en zijn metgezellen Priscilla en Aquilla, onderweg van Korinte naar Antiochië, Efeze aandeden. Hij hield er besprekingen met de Joden in de synagoge. Na korte tijd vertrok hij, om de gemeente in Antiochië – die hem had uitgezonden op zijn tweede predikingsreis – verslag uit te brengen. Priscilla en Aquilla bleven echter in Efeze. In die tijd gebeurde het dat “een zekere Jood, genaamd Apollos, geboortig uit Alexandrië [Egypte], een geleerd man, doorkneed in de Schriften, kwam in Efeze. Deze was ingelicht omtrent de weg van de Here en, vurig van geest, sprak en leerde hij nauwkeurig wat op Jezus betrekking had ... En deze begon vrijmoedig op te treden in de synagoge ...” (Hand 18:24-26).

Na enige tijd keerde Paulus, via de door zijn prediking ontstane gemeenten in Galatië en Frygië, naar Efeze terug, en vond daar Joden die tot geloof in Christus Jezus waren gekomen. Dit keer bleef hij daar zeker twee jaar en drie maanden. Eerst sprak hij drie maanden in de synagoge, en toen dat niet langer mogelijk was twee jaar in een Griekse 'gehoorzaal'. Het gevolg was dat “allen, die in Asia woonden, het woord van de Here hoorden, Joden zowel als Grieken” (Hand 19:10). Hoe dat gebeurde vertelt Lucas, jammer genoeg, niet. Ging Paulus ook naar andere steden? Zond hij zijn medewerkers – bijvoorbeeld Gajus en Aristarchus (Hand 19:20), of Timoteüs (1 Tim 1:3) – daarheen? Hoorden mensen uit die steden wat er in Efeze gebeurde, en gingen zij daarheen om Paulus te horen?

Sommigen menen uit hoofdstuk 1: 7 van de brief aan de Kolossenzen af te mogen leiden, dat Epafras hen het evangelie had bekendgemaakt. In vers 5 van hoofdstuk 1 echter schreef Paulus niet door wie “de prediking van de waarheid” hen had bereikt. We weten uit dezelfde brief dat Epafras – evenals Archippus, en later ook Onésimus – bekeerlingen uit Kolosse waren, en medewerkers van Paulus werden (Kol 1:7; 4:9,12,17). De moeilijkheid definitief vast te stellen of het Epafras was, is dat vers 7 in de diverse vertalingen niet altijd op dezelfde wijze wordt weergegeven. Als de NBG'51 vertaling juist is – en ik zie in woordvolgorde van het Grieks geen reden waarom niet – lijkt Paulus hier te zeggen, dat de leden van de gemeente van Epafras hadden gehoord dat het evangeliewoord overal opgroeiende, net als in Kolosse was gebeurd. Als het zo is dat Epafras hen wel het evangelie verkondigde, dan moet hij in Efeze zijn geweest, daar tot geloof zijn gekomen door de prediking van Paulus, en zijn teruggekeerd naar Kolosse om zijn stadgenoten het evangelie ook bekend te maken. En al met al lijkt dat heel aannemelijk.

Voor de opvatting dat Paulus niet zelf in Kolosse en Laodicea is geweest, meent men steun te vinden in hoofdstuk 2:1 “Want ik stel er prijs op, dat u weet, hoe zware strijd ik te voeren heb voor u, en voor hen, die in Laodicea zijn en voor allen, die mijn aangezicht niet hebben gezien in het vlees [dus die ik niet persoonlijk ontmoet heb].” De vraag is echter of hij de gelovigen in Kolosse en Laodicea inclusief degenen die hem nooit persoonlijk hadden ontmoet bedoelde, of dat hij de leden van die gemeenten lief had, evenals allen die hem nooit hadden ontmoet. Op dat laatste zou kunnen wijzen dat hij verder gaat met ‘hun’ en ‘zij’ (dus die hem nooit ontmoet hadden), en niet met ‘u’ (dus de leden van de genoemde gemeenten). En daarmee komen we weer tot de conclusie, dat een ander dan hij daar heeft gepredikt. Dat kan heel goed Epafras zijn geweest – alleen of samen met anderen.

Brieven aan de gemeenten in Kolosse en Laodicea

Epafras was, na zijn bezoek vanuit Rome aan Kolosse, weer teruggegaan naar Paulus, om hem op de hoogte te brengen van de ontwikkelingen in de gemeente van Kolosse, en mogelijk die in Laodicea en Hiërapolis. In hoofdstuk 4:13 schreef Paulus namelijk, dat Epafras zich “veel moeite geeft voor u en voor hen, die in Laodicea en in Hiërapolis zijn.” In feite schreef Paulus, naar aanleiding van het verslag dat Epafras hem had uitgebracht, twee brieven: één aan Kolosse, en één aan Laodicea. Paulus vroeg de gemeente in Kolosse beide gemeenten elkaars brieven te laten lezen: “Groet de broeders in Laodicea ... En wanneer deze brief bij u is voorgelezen, zorg dan, dat hij ook in de gemeente in Laodicea voorgelezen wordt en dat ook u die van Laodicea u laat voorlezen” (4:15,16). Vanwege de vele overeenkomsten tussen de brief aan Kolosse en die ‘aan Efeze’, en het feit dat er in de brief aan Efeze geen gemeente bij name wordt genoemd, is het best mogelijk dat dit in feite de brief aan Laodicea is. Een bezwaar dat daartegen wordt ingebracht, is dat in de brief ‘aan Efeze’ niet het verzoek staat om deze ook in Kolosse te laten voorlezen. In de brief aan Kolosse staat echter ook niet dat er een brief ‘aan Efeze’ moet worden voorgelezen. Het kan zijn dat Paulus de brief ‘aan Efeze’ al had afgesloten, en daarna aan de gemeente in Kolosse vroeg de brieven uit te wisselen. Sommigen lossen het niet noemen van een gemeente in de brief ‘aan Efeze’, en het aanspreken in algemene woorden als “u, heidenen”, op met te zeggen dat het een ‘algemene’ brief is aan gemeenten in Asia. Maar erg aannemelijk klinkt dat niet, gezien de overeenkomsten met de brief aan Kolosse.

Maar er is meer dan de afwezigheid van de vermelding van de naam van de gemeente van Efeze. In hoofdstuk 1:1 sprak Paulus hen niet persoonlijk aan, maar als “u, heidenen”; en dat terwijl hij een sterke band

had met de gemeente in Efeze. Dat blijkt wel uit het emotionele afscheid, toen hij op zijn reis naar Jeruzalem de oudsten van de gemeente van Efeze bij zich liet komen (Hand 20:13-38). Zij kenden hem heel goed, en hadden uit zijn eigen mond het evangelie gehoord. Waarom zou hij hen dan schrijven "dat mij door openbaring het geheimenis is bekendgemaakt, gelijk ik boven in het kort daarvan schreef. *Daarnaar kunt u bij het lezen u een begrip vormen van mijn inzicht in het geheimenis van Christus ...*" (Efez 3:3,4)?

Daar komt bij dat Paulus Tychicus – waarschijnlijk in het jaar 62 – met beide brieven naar Asia zond. Naast wat Paulus had geschreven, moest hij ook mondeling het een en ander overbrengen en toelichten. En ook hier is er, in zijn vrijwel gelijklopende woorden, een bevestiging dat hij de brief 'aan Efeze' en die aan Kolosse gelijktijdig schreef:

"Van al mijn omstandigheden zal Tychicus, mijn geliefde broeder en getrouwe dienaar en mededienstknecht in de Here, u op de hoogte brengen. Ik heb hem juist daarom tot u gezonden, dat u zou vernemen, hoe het met ons staat en dat hij uw hart vertrooste, samen met Onésimus, mijn getrouwe en geliefde broeder, die een van de uwen is. Zij zullen u van alle omstandigheden hier op de hoogte brengen." (Kol 4:7-9)

"Opdat u van mij mag weten, hoe het mij gaat, zal Tychicus, mijn geliefde broeder en getrouwe dienaar in de Here, u alles bekendmaken. Met dit doel heb ik hem tot u gezonden, dat u onze omstandigheden zou weten en hij uw harten zou vertroosten." (Efez 6: 21,22)

Epafras ging niet met Tychicus en Onésimus mee naar Kolosse, maar bleef bij Paulus. Dat blijkt uit de groet, die Paulus namens hem overbracht: "Epafras laat u groeten ..." (4:12). Maar wat was er aan de hand? Was hij daar vrijwillig, of was hij ook gevangengenomen? Want aan Filémon schreef Paulus: "Epafras, *mijn medegevangene* in Christus Jezus, laat u groeten ..." (vs. 23). Is het mogelijk dat Paulus deze brief als laatste schreef, en Epafras was gevangengenomen nadat Paulus zijn brief aan Kolosse had afgesloten? Of bedoelde hij dat Epafras bij hem was gebleven om vrijwillig zijn gevangenschap te delen?

De brief aan Filémon

Onésimus was de slaaf van een zekere Filémon, die in Kolosse woonde. In een brief aan hem over Onésimus, die was weggelopen en naar Paulus in Rome gegaan, noemde Paulus Filémon "onze medearbeider" (vs. 2). Onésimus was in Rome tot geloof in Christus gekomen. Paulus wilde hem graag bij zich houden, maar hij was slaaf van Filémon, en hij vond dat hij hem daarom terug moest sturen. In de hoop uiteraard dat Filémon hem zou afstaan voor de dienst van Christus.

Was het vanwege de situatie tussen Filémon en Onésimus, dat Paulus in de brief aan de Kolossenzen veel meer aandacht besteedde aan de verhouding meester slaaf en slaaf meester, dan aan die tussen man en vrouw en ouders en kinderen (3:18-4:1)?

Onésimus reisde samen met Tychicus, die Paulus met brieven naar Kolosse en Laodicea zond. Onésimus had een brief aan Filémon bij zich, waarin Paulus hem de situatie uitlegde. In deze brief noemde Paulus ook weer Epafras, Archippus en Aristarchus.

De aanleiding voor het schrijven van de brief aan Kolosse

Zoals zo vaak was zijn bezorgdheid over de invloed van de Joden – zowel Frygische Joden als Wetgetrouwe joods-christelijke predikers, die mogelijk ook nog eens beïnvloed waren door hellenistische en hellenistisch-christelijke opvattingen – voor Paulus de aanleiding tot het schrijven van de brief – vooral na wat Epafras hem verteld had.

Paulus' uitgangspunt bij zijn onderwijs was, dat allen "in de liefde verenigd worden tot alle rijkdom van een volledig inzicht, en zij het geheimenis van God mogen kennen, Christus, in wie alle schatten van de wijsheid en kennis verborgen zijn" (Kol 2:2,3). Met andere woorden: voor het behoud en leven in geloof, is er geen andere kennis en wijsheid dan die God geeft. Die kennis en wijsheid zijn hoorbaar, zichtbaar, tastbaar geworden in Zijn Zoon Christus Jezus. Daarom heeft een gelovige buiten Hem niets nodig. Dit in scherpe tegenstelling tot menselijke wijsheid, die de gelovige eerder van God afbrengt dan dichterbij. Dat was het probleem met de 'wijsheid' en 'kennis', die andere predikers dan de apostelen en hun medewerkers de christenen in Kolosse wilden brengen. En daarom schreef Paulus meteen na zijn woorden over de kennis en wijsheid in Christus: "Dit zeg ik, opdat niemand u met drogredenen misleidde" (vs. 4). Vervolgens wees hij er opnieuw op, dat wie zegt christen te zijn, alleen daadwerkelijk met Christus "wandelt" als hij of zij in Hem "geworteld" is en "opgebouwd" wordt door wat zijn apostelen hebben onderwezen, en vandaar uit "bevestigd wordt in het geloof" (vzn 6,7). Hierop waarschuwde hij nog een keer voor hun ijdel bedrog: "Zie toe, dat niemand u meesleept door zijn wijsbegeerte en ijdel bedrog in overeenstemming met de overlevering van mensen, met de wereldgeesten en niet met Christus ..." (vs. 8). In de volgende perikoop ging hij uitgebreider in op wat de pseudoleraren hen – afwijkend van wat de gelovigen in Kolosse was geleerd – wilden vertellen en laten doen:

"Laat dan niemand u blijven oordelen inzake eten en drinken en op het stuk van een feestdag, nieuwe maan of sabbat, dingen, die slechts een schaduw zijn van hetgeen komen moest, terwijl de werkelijkheid van Christus is" (vs. 16)

“Indien u met Christus afgestorven bent aan de wereldgeesten [leerbeginselen, eerste beginselen], waartoe laat u zich, alsof u in de wereld leefde, geboden opleggen: raak niet, smaak niet, roer niet aan; dat alles zijn dingen, die door het gebruik teloorgaan, zoals het gaat met voorschriften en leringen van mensen. Dit toch is, al staat het in een roep van wijsheid met zijn eigendunkelijke godsdienst, zijn nederigheid en zijn kastijding van het lichaam, zonder enige waarde (en dient slechts) tot bevrediging van het vlees” (vzn 20-23).

Ook in de brief 'aan Efeze' komen we iets dergelijks tegen. Paulus spoorde de lezers aan zich te verzetten tegen en vrij te houden van valse leer en een onheilige levenswandel, zoals verleiders uit de Joodse en Hellenistische wereld hen die voorhielden: “Voorts, wees krachtig in de Here en in de sterkte van zijn macht. Doe de wapenrusting van God aan, om te kunnen standhouden tegen de verleidingen van de duivel; want wij hebben niet te worstelen tegen bloed en vlees, maar tegen overheden, tegen de machten, tegen de wereldbeheersers van deze duisternis, tegen boze geesten in de hemelse gewesten. Neem daarom de wapenrusting van God, om weerstand te kunnen bieden in de boze dag en om, uw taak geheel vervuld hebbend, stand te houden”; en dan volgt het op deze strijd toegepaste beeld van de wapenrusting van een Romeins soldaat (Efez 6:10-17). Over een heilige levenswandel, die de Grieks-Romeinse wereld nou niet bepaald kenmerkte, schreef hij in hoofdstuk 4:17-31 en 5:3-5.

De Frygische Joden waren trouw aan de Wet, maar sommigen beweerden ook visioenen en openbaringen te hebben gehad, die hen tot diepere inzichten (dan anderen) hadden gebracht. Paulus noemde iemand die zich hierop beriep “Ingewijde in wat hij heeft aanschouwd, zonder reden opgeblazen door zijn vleselijk denken, terwijl hij zich niet houdt aan het hoofd”, Christus (Kol 2:18).

Dit brengt ons bij de zogenoemde *Gnosis*, wat kennis betekent, maar dan voor ingewijden. Hier waarschuwde Paulus Timoteüs voor: “O, Timoteüs, bewaar wat u is toevertrouwd, houd u buiten het bereik van de onheilige, holle klanken en de tegenstellingen van de ten onrechte zo genoemde kennis (*gnosis*). Sommigen, die daarvan woordvoerders zijn, zijn het spoor van het geloof bijster geraakt” (1 Tim 6:20,21).

Vergelijking tussen beide brieven

Kort gezegd is eenheid van geloof en de verbondenheid in Christus de rode draad in de brief 'aan Efeze', en loyaliteit aan de boven alles en allen verheven Christus die aan Kolosse. Beide thema's overlappen elkaar menigmaal (zie wat eenheid betreft maar Kol 3:14,15), maar dat is logisch daar beide aspecten zijn van het ene evangelie. Maar doordat

de brieven zich onderscheiden, is het begrijpelijk – ervan uitgaande dat de brief 'aan Efeze' in feite die aan Laodicea is – dat Paulus beide gemeenten vroeg elkaars brieven voor te lezen, zodat zij beide aspecten zouden zien.

Sommigen twijfelen eraan of de brief 'aan Efeze' van de hand van Paulus is. Maar daar is, met het oog op wat we hiervoor hebben gezien, over de broeders die bij beide brieven en die aan Filémon betrokken waren, geen enkele reden toe. Maar behalve dat, en de overeenkomsten in een aantal uitspraken, is er een gedachte die alleen in deze beide brieven voorkomt, en duidelijk wijst op één en dezelfde schrijver:

"... het welbehagen dat Hij [God] Zich in Hem [Christus] had voorgenomen, om, ter voorbereiding op de volheid van de tijden, al wat in de hemelen en op de aarde is onder één hoofd, dat is Christus, samen te vatten ..." (Efez 1:9,10)

"Want het heeft de ganse volheid behaagt in Hem [Christus] woning te maken, en door Hem, vrede gemaakt hebbend door zijn kruisbloed, alle dingen weer met Zich te verzoenen, door Hem, hetzij wat op de aarde, hetzij wat in de hemelen is." (Kol 1:19,20)

Hebben de brieven resultaat gehad?

Omdat er geen tweede brief aan Kolosse of Efeze/Laodicea is – zoals aan de Korintiërs – weten we niet of de leden van de gemeenten daar – waar nodig – hun levenswandel en opvattingen hebben veranderd. Indien de brief 'aan Efeze' die aan Laodicea is, dan weten we wèl meer, want Johannes moest de gemeente daar een brief van Christus sturen, waarin Hij hen toonde hoe Hij hen zag. Deze brief maakt deel uit van zeven brieven aan de hoofdplaatsen in Asia: Efeze, Smyrna, Pergamum, Thyatira, Sardes, Filadelfia en Laodicea. Misschien vielen kleinere gemeenten onder grotere, of zijn die inbegrepen in de grotere, of bestonden sommige al niet meer. Dat zou het geval kunnen zijn met de gemeenten van Kolosse en Hiërapolis, die geen eigen brieven van Christus ontvingen.

Uit de brieven blijkt hoe verschillend de situatie in elk van die gemeenten was. In alle gemeenten zag Christus iets positiefs, maar ook iets wat niet goed was, en waartegen iets ondernomen moest worden. In Efeze probeerden zij zich te houden aan wat Paulus hen geleerd had, maar zij hadden "eerste liefde verzaakt" – iets wat erop kan wijzen dat het goed is de theorie niet te vergeten, maar dat de motivatie om dat te doen even belangrijk is.

Opvallend is echter dat Laodicea er het slechtst van alle afkomt. Refererend aan twee riviertjes, de ene met heet water en de andere met

koud water, die bij hen samenkwamen, waarbij het hete en koude water zich mengden tot lauw water: "Dit zegt de Amen, de getrouwe en waarachtige getuige, het begin van de schepping van God: Ik weet uw werken, dat u noch koud bent, noch heet. Was u maar koud of heet! Zo dan, omdat u lauw bent en noch heet, noch koud, zal Ik u uit mijn mond spuwen." Dan, wijzend op hun materiële rijkdom: "Omdat u zegt: Ik ben rijk en ik heb mij verrijkt en heb aan niets gebrek, en u weet niet, dat u bent de ellendige en jammerlijke en arme en blinde en naakte, raad Ik u aan van Mij te kopen goud, dat in vuur gelouterd is, opdat u rijk mag worden, en witte klederen, opdat u die aandoet en de schande van uw naaktheid niet zichtbaar wordt." Vervolgens wijzend op de zalfbereiding die hen de rijkdom bezorgde: "en ogenzalf om uw oogleden te bestrijken, opdat u zien mag. Allen, die Ik liefheb, bestraf Ik en tuchtig Ik; wees dan ijverig en bekeer u" (zie Op 3:14-22). Zij hadden dus niet ijverig gedaan wat Paulus hen vroeg, toen hij hen schreef krachtig in de Here te zijn, door zijn wapenrusting aan te doen, en te bidden met alle volharding en smeking (Efez 6:10-18).

Laodicea is daarom een waarschuwing tegen een zelfgenoegzaam, materialistisch geloof, of zoals Paulus dat noemde "een eigendunkelijke godsdienst", dat het christendom in de tegenwoordige 'welvarende' wereld zo kenmerkt, maar waarvan Christus zegt dat dit voor Hem niet aanvaardbaar is.

J.K.D.

